

Kdo so Siki

Svetovni tisk je ob atentatu na indijsko ministrsko predsednico Indiro Gandhi pisal, da sta zločin izvršila pripadnika njene telesne straže, ki sta oba bila Sika. Malokateri list pa je obrazložil, kdo so pravzaprav Siki. Zato bomo skušali to kratko opraviti v tem sestavku.

Siki (ali Sikhi) so pristaši indijske monoteistične vere, ki ji je na začetku XVI. stoletja postavil temelje prvi verski poglavar (guru) Nanak (1469-1538). Sikizem se je razvil pod vplivom muslimanstva iz hinduizma in postal izrazito reformatorsko gibanje in gibanje proti kastam. Veliko pristašev je imel med revnim prebivalstvom po mestih in na deželi za časa protifevdalnih vstaj v 17. stoletju. Središče uprave in verske skupnosti, katerih nauke so utrdili gurui, je postal kraj Amritsar.

Po nekaj desetletij propadanja in brez vsakršne centralne oblasti, so Siki v prvi polovici 19. stoletja zasedli dele Mongolskega cesarstva. V vojnah proti Angležem 1845-46 in 1848-49 so izgubili neodvisnost in svojo državo v Punjabu. Niso sodelovali pri indijski vstaji 1857-58, a so sčasom postali iskani poklicni vojaki v anglo-indijskih enotah. Ker je bil Punjab razdeljen med Indijo in Pakistanom, se je večji del Sikov preselil v Indijo. Leta 1966 je bilo z reorganizacijo zvezne države Punjab (izg. Pandžab), kjer živi večina Sikov, odtrgano ozemlje nove zvezne države Haryana, kamor se je naselilo prebivalstvo jezika hindi, tako da so Siki in drugi prebivalci pondžabskega jezika ostali v Punjabu, v svoji posebni zvezni državi, za katero so se dalj časa zavzemali.

Kaj se je zgodilo, da so nekateri iz vrst Sikov sklenili ubiti Indiro Gandhi? »Siki so miroljubno ljudstvo — je po zločinu izjavil njihov predstavnik — a je spoznalo, da Indira Gandhi nadaljuje z izvajanjem načrta, ki je dejansko predvideval njegovo uničenje. Višek preganjanja je bil dosežen v letošnjem juniju, ko je indijska vojska po ukazu ministrske predsednice

nadaljevanje na 3. strani ■

RONALD REAGAN ostane predsednik ZDA

Ronald Reagan je bil potrjen za predsednika Združenih držav Amerike. Prejel je več kot 60 odstotkov glasov, s čimer so se uresničila predvidevanja in napovedi o njegovi prodorni zmagi na volitvah z dne 6. novembra.

Zdi se — medtem ko pišemo še nima mo vseh podatkov — da je republikanska stranka dosegla prodoren uspeh tudi na volitvah za novi kongres (poslansko zbornico), kar pomeni, da je Reagan potegnil za seboj tudi volivce, ki navadno niso glasovali za republikansko stranko.

Na uspeh Runalda Reagana so očitno vplivali zlasti dejavniki na gospodarskem področju. Tu je namreč treba priznati, da se je za Reagana bistveno izboljšal gospodarski položaj v državi, pri čemer velja omeniti, da se je Reagan sam med volilno kampanjo hvalil, da je njegova gospodarska politika imela za posledico, da so se ustanovili milijoni novih delovnih mest. Prav ti uspehi pa so bili po vsej verjetnosti odločilni na predsedniških volitvah, saj

je jasno, da demokratski kandidat ni mogel volivcem nuditi drugega kot obljube.

Kar zadeva zunanjo politiko, se bodo še dalje uveljavljala Reaganova znana stališča, češ da se je treba pogajati s Sovjetsko zvezo, vendar morajo Združene države še dalje ostati prva in najmočnejša vojaška sila. V tej zvezi je sovjetski zunanji minister Gromiko na slovesnosti, na kateri so obhajali obletnico boljševiske revolucije, dejal, da njegova država ponuja tudi novemu ameriškemu predsedniku »mir in samo mir«, vendar je takoj pristavil, da bo morala nova ameriška vlada opustiti dosedanje »nesmiselno« in »noro« politiko, da se ponovno vzpostavi zaupanje med obema velesilama, kar pa je »dosedanje predsednik v dobršni meri odpravil«. Gromiko je ponovno sprožil vprašanje ameriških jedrskih oporišč v Evropi ter dejal, da so nujna pogajanja tudi in predvsem o tem vprašanju, kot so tudi nujna pogajanja o vprašanju uporabe jedrskega orožja v vesolju.

Poziv za razorožitev

Predstavniki 11 držav, zaveznic Združenih držav Amerike, so pred dnevi razdelili članom politične komisije glavnega odbora Organizacije Združenih narodov osnutek resolucije, ki poziva Sovjetsko zvezo in Združene države, naj nemudoma in brez vsakršnih pogojev obnovijo pogajanja o jedrskem orožju. Osnutek resolucije poziva obe velesili, naj si prizadevata

za vzpostavitev vzdušja medsebojnega zaupanja, kar je nujno za sklenitev sporazuma o jedrskem orožju. Pobudniki te resolucije so predstavniki Belgije, Velike Britanije, Kanade, Francije, Zahodne Nemčije, Italije, Japonske, Nizozemske, Norveške, Portugalske in Turčije.

Glavni tajnik Združenih narodov De Cuellar se je v poročilu o položaju na Bližnjem vzhodu, ki ga je pripravil za glavni zbor Združenih narodov, zavzel za odložitev mednarodne mirovne konference za Bližnji vzhod in pozval države članice, naj skušajo izoblikovati nov načrt za mir na omenjenem območju glede na nasprotovanje Izraela in Združenih držav sedanjemu mirovnemu načrtu. Na svojem 38. zasedanju je glavni zbor Združenih narodov pozval glavnega tajnika, naj se zavzema za sklicanje mirovne konference, ki naj bi se je udeležili člani Varnostnega sveta Združenih narodov, Izrael in njegove sosedne države ter Organizacija za osvoboditev Palestine. Združene države in Izrael pa so se takemu načrtu odločno uprli.

Štoka je posredoval pri Piccoliju

Med svojim obiskom v Trstu se je predsednik Vsedržavnega sveta Krščanske demokracije, poslanec Flaminio Piccoli srečal z deželnim svetovalcem Slovenske skupnosti dr. Dragom Štokom. Med poglobljenim in prisrčnim pogovorom je odvetnik Štoka obrazložil poslancu Piccoliju trenutno politično stanje slovenske manjšine v Italiji, ki še čaka na zakon, kateri naj dokončno uredi nerešena vprašanja Slovencev v deželi Furlaniji - Julijski krajini.

Odvetnik Štoka je podrobno orisal predsedniku Piccoliju že omenjena vprašanja, tudi v pričakovanju temeljite razprave o tej problematiki v parlamentu.

Poslanec Piccoli je v prisotnosti strankinega deželnega tajnika Longa in tržaškega tajnika Coslovicha ter poslanca Sergia Colonija potrdil svojo pripravljenost na sodelovanje, da se uredijo problemi slovenske manjšine v Italiji.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 11. novembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Potopljena galeja« (Anton Ingolič - Marjana Prepeluh), RO; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Sport in glasba ter prenosi z naših prireditev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 12. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba in Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Gioacchino Rossini: La cambiale di matrimonio, operna enodejanka; 11.30 Literarni listi; 12.00 Gledališki glasovi po stezah spominov; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Dekliški zbor Devin, mešani zbor Rupa-Peč in koroški mešani zbor Podjuna iz Pliberka; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: »Naši prijatelji z repom«; 15.00 Iz šolskega sveta; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba: Trobilni kvintet Akademije za glasbo v Ljubljani in tolkač Giorgio Cerutti; 18.00 V svetu znanosti; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 13. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba in Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Zapiski na robu; 12.00 Proti filmskemu ustvarjanju; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Športna tribuna; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Italijanski deželni avtorji: Luigi Candoni: »Eva se bo rodila jutri«;

■ SREDA, 14. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba in Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Liki iz naše preteklosti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Moški zbor »Valentin Vodnik« iz Doline; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 En, dva, tri ... Otroci, zdaj ste na vrsti vi!; 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Skladatelj Uroš Krek; 18.00 Poezija slovenskega zapada;

■ ČETRTEK, 15. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba in Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Zapisik na robu; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Diskorama; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturna srečanja;

■ PETEK, 16. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba in Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Prisrčne pozdrave iz ...; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 »Fantje izpod Grmade«, cerkveni ženski zbor Repentabor in cerkveni zbor iz Sv. Križa; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 V svetu filma; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klavirski razred prof. Ravla Kodriča na šoli Glasbene matice v Trstu; 17.35 Glasbena priloga; 18.00 Kulturni dogodki; 18.30 Nabožna glasba 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 17. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba in Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Dina Slama (glas, čembało), Miloš Pahor (baročna prečna flavta) in Irena Pahor (viola da gamba) na letošnjih Junjskih glasbenih in likovnih večerih; 11.00 Felix Mendelssohn Bartholdy: Simfonija št. 4 v a duru, op. 90, »Italijanska«; 11.30 Beležka; 12.00 »Glas od Rezije«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: »Na leteči preprogi«; 15.00 Glasbeni portret Urbana Kodra; 16.00 V svetu valčka; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Dober glas gre v deveto vas; 18.00 Roman v nadaljevanjih: Anna Wambrechtsamer: »Danes grofje celjski in nikdar več«; 18.35 Glasbena priloga; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Novi predsednik Bundestaga

52-letni krščanski demokrat Philipp Jenninger je bil te dni izvoljen za novega predsednika zahodnonemškega parlamenta ali Bundestaga. Dosedanji predsednik Rainer Barzel, ki je prav tako pripadal krščanskodemokratski stranki, je 25. oktobra odstopil. Jenningerja je predlagala skupina poslancev, ki ima v parlamentu relativno večino, to je skupina krščansko demokratskih in krščansko socialnih poslancev. Za Jenningerja so glasovali tudi liberalni poslanci in, kot kaže, del poslancev socialdemokratske stranke glede na to, da ni drugih kandidatov.

Jenninger je do zdaj bil podtajnik v predsedstvu zvezne vlade in je bil odgovoren za odnose s parlamentom ter za odnose z Vzhodno Nemčijo. Prvo večjo preizkušnjo bo Jenninger prestal sredi tega meseca, ko bo v poslanski zbornici razprava o denarnih nakazilih, ki so jih nekatere zahodnonemške politične stranke prejemale v dar od zasebnikov. Rainer Barzel je odstopil v trenutku, ko je del zahodno-

nemškega tiska začel pisati o denarnih vsotah, ki jih je prejel od industrijsko-finančne družbe Flick, ko ni imel ne v stranki ne v državi pomembnih funkcij. Philipp Jenninger je eden tesnih sodelavcev zveznega kanclerja Kohla in je bil prvič izvoljen v parlament pred 15 leti.

—o—

V SLOVENIJI STRMOGLAVIL SE EN HELIKOPTER

Med slovenskimi gorniki je v petek, 2. t.m., globoko odjeknila vest, da je postal žrtev nesreče znani slovenski alpinist Aleš Kunaver. Bil je na krovu helikopterja republiškega sekretariata za notranje zadeve Slovenije, ki je iz še nepojasnjenih vzrokov strmoglavil na območju Jesenic. Na krovu helikopterja so bili pilot Gorazd Šturm in dva zahodnonemška državljana. Šlo je za glavnega urednika zahodnonemške revije »Alpinismus« Tonija Hiebelerja in za njegovo ženo Eriko. Hiebeler je pripravljaj knjigo o Alpah in je potreboval nekaj posnetkov slovenskih Julijcev. Polet so pripravili v sodelovanju s Planinsko zvezo Slovenije. Kmalu po vzletu pa je helikopter strmoglavil. Kunaver in oba zahodnonemška državljana so bili na mestu mrtvi, medtem ko je pilot Šturm umrl kasneje v bolnišnici.

Aleš Kunaver je bil star 49 let in je bil eden najbolj znanih slovenskih gornikov. Leta 1974 je prejel Bloudkovo nagrado. Večkrat je predaval tudi v Trstu ter po slovenskih srednjih šolah na Tržaškem.

POGREB EDUARDA DE FILIPPA

V prisotnosti predsednika republike Pertinija, predsednika senata Cossighe, predsednice poslanske zbornice Nilde Iotti in številnih predstavnikov političnega in kulturnega življenja so v Rimu v soboto, 3. t.m., pokopali velikega dramatika in gledališkega igralca Eduarda De Filippa, ki je umrl v starosti 84 let. Verski obred je bil v lateranski baziliki, pred cerkvijo pa se je od pokojnika poslovil Dario Fo.

Predsednik republike Pertini je bil leta 1981 imenoval Eduarda De Filippa za dosmrtnega senatorja. Pokojnikov spomin so počastili v vseh italijanskih gledališčih.

Po sledovih Karla Boromejskega

Papež Janez Pavel II. je v nedeljo, 4. t.m., končal tridnevni pastirski obisk v nekaterih središčih Piemonta in Lombardije, ki ga je združil tudi z romanjem v nekatera Marijina svetišča in na grob sv. Karla Boromejskega. Papež je v nedeljo bil v kraju Arona na jezeru Maggiore, kjer še posebej častijo znamenitega milanskega škofa in svetnika. Tu je papež molil za Indijo, ki v teh dneh preživlja strašne preizkušnje, da bi tamkajšnje ljudstvo znalo znova najti pot do sožitja v vsestranskem spoštovanju, v delovnem soglasju in socialnem miru.

Tridnevni obisk se je končal s slovesno mašo v milanski stolnici, še prej pa se je sveti oče srečal s predstavniki oblasti, med njimi s predsednikom vlade Craxijem. Med pastirskim obiskom je papež govoril o ljubezni in dialogu, o problemih družbe, o šoli in zdravstvu, delu in družini, o izločencih in revežih, pri čemer je izrazil zlasti željo, da bi »človek zares znal živeti kot polnovredni človek«.

Svojevrstna protestna akcija

V zgodovini zahodnonemške vojske — Bundeswehr — se je prvič zgodilo, da je skupina častnikov javno dala duška svoji nevolji in s tem povzročila nove skrbi obrambnemu ministru Woernerju. Ko je ta obiskal vojaško akademijo v Hamburgu, se mu je predstavil stotnik zahodnonemške vojske in mu v imenu številnih svojih sovrstnikov, prav tako častnikov, izjavil, da so silno nezadovoljni, ker se čutijo ponizani, saj ne morejo napredovati v karieri in s tem tudi ne morejo izboljšati svojega ekonomskega položaja. Mnogi stotniki že dolgo let čakajo na napredovanje v polkovnika oziroma podpolkovnika, kar pa

se ne more uresničiti, ker je nižjih častnikov odločno preveč. Tako se mnogi stotniki čutijo ponižane, saj med drugim služijo manj kot osnovnošolski učitelji, čeprav njihove delovne obveznosti trajajo tedensko več kot 50 ur.

Obrambni minister Woerner je odgovoril, da izvajanja stotnika ustrezajo resnici, a je obžaloval, da je skupina častnikov sklenila dati duška svojem nezadovoljstvu s tolikšno reklamo. Vse kaže, da bo o tem vprašanju razpravljala vlada na eni prihodnjih sej. Po vsej verjetnosti bo poskrbela, da se bo večja skupina nižjih častnikov odločila za predčasno upokojeitev.

Vsakemu otroku mora družba preskrbeti šolo

V Lizboni je bil od 24. do 28. julija 53. Kongres Mednarodne zveze združenj učiteljev osnovnih šol (FIAI), ki se ga je udeležilo nad 20 delegacij iz 18 držav in številni predstavniki iz afriških držav.

Osrednja tema kongresa je bila vzgoja in izobraževanje otrok z motnjami v razvoju. Predstavniki raznih držav so si bili enotni glede pomankljivega izobraževanja, ki ga nudijo šole prizadetim otrokom po vsem svetu, ne glede ali je to Evropa ali Amerika ali Afrika. Delegati so menili, da je treba zdajšnjo šolo spremeniti tako, da bodo imeli v njej prostor vsi otroci, tudi tisti z motnjami v razvoju, in je treba ustvarjati možnosti, da se izobražujejo in usposablajo za delo in življenje. Na kongresu so poudarili, da naj šolske oblasti namenijo več denarja šoli, tako da bodo v njej vsi otroci enakopravno obravnavani in da bo mogoče z različnimi prijemi ublažiti posledice, ki nastajajo, ker je veliko otrok z motnjami v razvoju, ki imajo premalo pomoči.

Zdajšnja šola ne ustreza potrebam vseh otrok. Veliko držav zmanjšuje vsoto, namenjeno izobraževanju, čedalje več denarja pa daje za oborožitev. Zaradi tega šole le s težavo preraščajo v take vzgojno-izobraževalne ustanove, ki bi bile primerne za vse otroke in bi lahko usposabljele učence za delo, za vključevanje v delovno in

življenjsko okolje. Različne države so odlično podprle sklep, da je nujno da se dodeli več denarja za izobraževanje, za gradnjo novih in bolj funkcionalnih šolskih poslopij, nameniti večjo skrb spremljanju otrok, ki zapustijo šolo, poskrbeti za ustreznejšo izobrazbo in izpopolnjevanje učiteljev.

53. kongres je sprejel geslo: Šola mora biti odprta za vsakega otroka. V zanimivi in zelo zavzeti razpravi so prisotni delegati povedali veliko misli glede vključevanja prizadetih otrok v skupne razrede in so nasprotovali predlogom naj bi jih ločili v posebne oddelke. Nobene getizacije za prizadete otroke, ampak več razumevanja za njih in več pomoči. Skratka 53. kongres FIAI se je zavzel za enotno šolo brez selekcije.

Predsednik japonskega šolskega sindikata ITO je v svojem referatu navedel podatke, ki zgovorno pričajo o velikih vsotah, ki jih države namenijo za oborožitev. S petdesetino denarja, namenjenega za oborožitev, bi lahko izobraževali 100 milijonov otrok in še dalje: sodoben tank stane toliko kot šolanje 120 razredov učencev (povprečno 25 otrok na razred), z denarjem za moderno podmornico pa bi lahko naučili brati in pisati en milijon in pol otrok Azije in Afrike. Dejal je, da sindikati ne morejo in ne smejo soglašati s tako politiko, ki zmanjšuje sredstva za izobraževanje in namenja vedno več denarja za oborožitev. Tudi italijanski in jugoslovanski predstavnik na kongresu sta se strinjala in podprla izjave japonskega sindikalista.

Ne glede na različna izhodišča posameznih sindikalnih organizacij lahko rečemo, da je lizbonski kongres pokazal visoko stopnjo enotnosti in solidarnosti in je še bolj zbližal članice FIAI in spodbudil pozitivne smeri v mednarodnem sindikalnem gibanju, zlasti na šolskem področju.

Marko Paulin

Prejeli smo

NESPREJEMLJIVE TRDITVE IZ CRAXIJEVEGA GOVORA V TRSTU

»Ministrski predsednik, poslanec Craxi je na slovesni proslavi 30-letnice vrnitve Italije v Trst imel na Trgu Unità slavnostni govor, v katerem so med drugim nekatere trditve, ki jih ne moremo neprizadeto prezreti, pa čeprav gre za izjave samega predsednika vlade. Začudilo nas je zlasti tako izrazito poudarjanje italijanstva Trsta in pa trditev, da ni odprt noben pereč problem v zvezi z manjšinami. Govor o mirovni pogodbi po drugi svetovni vojni, je predsednik Craxi dobesedno dejal: »Izpodbijalo se je italijanstvo Trsta in okrog mesta se je začrtala krivična, utesnjevalna in groteskna meja glede na socio-ekonomske probleme.« Vsekakor čudna in nesprejemljiva izjava najvišjega vladnega predstavnika in hkrati vsedržavnega tajnika Italijanske socialistične stranke, ki bi mu moralo biti tuje poudarjanje kakršnega koli nacionalizma in zlasti še tu ob meji.

Tudi trditev, da »ni odprt noben boleč problem slovanskih manjšin v Italiji in italijanskih v Jugoslaviji,« je zelo poceni. Ali vprašanje globalne zaščite Slovencev ni noben boleč problem?»

Deželno tajništvo SSk

KDO SO SIKI

■ nadaljevanje s 1. strani

zasedla Zlati tempelj v državi Punjab. S tem je Indira Gandhi dala jasno razumeti, da so Siki obsojeni na smrt. S tem pa je, kot so pokazali dogodki, zapečatila tudi lastno usodo.

NOVO POLITIČNO GIBANJE V BENEČIJI

Aldo Kont je bil izvoljen za predsednika novega političnega gibanja, ki so ga ustanovili v Slovenski Benečiji. Gre za gibanje ljudskih demokratov. Na ustanovnem kongresu, ki je bil v Čedadu so za tajnika izvolili Ferruccia Klavoro. Na kongresu so tudi predstavili program novega gibanja, ki se bo zavzemalo za boljše poznavanje obeh kultur, ki sta prisotni v beneških dolinah, to je slovenske in furlanske.

ODLOŽENI POGOVORI

Na prošnjo libanonske vlade so bili za nedoločen čas odloženi pogovori med Izraelci in Libanonci o umiku izraelskih vojaških sil iz Južnega Libanona. Vest je sporočil glasnik izraelskega zunanjega ministrstva. Pogovori bi se morali pričeti 5. t.m., a libanonska vlada ni mogla pravočasno določiti članov svoje vojaške delegacije. Pogovori bi potekali pod predstvom glavnega poveljnika vojaških sil Združenih narodov v Južnem Libanonu. Pričeti bi se morali v neki vasi ob obali, pet kilometrov severno od izraelske meje.

NOVI DEŽELNI TAJNIK KPI

Po odstopu dosedanjega deželnega tajnika KPI Giorgia Rossettija, ki je zapustil tajniško mesto po izvolitvi v evropski parlament, je stranka morala izvoliti novega tajnika.

Po skoraj dvomesečnih pogovorih in razpravah je bil skoraj soglasno izvoljen Roberto Viezzi, po rodu Furlan iz Vidma, ki pa je že vrsto let politično deloval na Tržaškem.

Star je 38 let. Kot mladinec je bil v vodstvu Zveze komunistične mladine, vrsto let je bil član deželnega vodstva in ožji sodelavec poslanca Antonina Cuffara. Zadnja leta pa je bil tajnik komunistične parlamentarne skupine v Strassbourgu.

Nekaj misli ob evropski pomoči Etiopiji

V teh dneh slišimo, da je Evropska gospodarska skupnost poslala Etiopiji nekaj letal hrane in blaga za prvo pomoč. Državo že vrsto let pesti huda suša, zaradi katere je sedanje stanje naravnost tragično. V Etiopiji, ki bi po klimi lahko bila ena najugodnejših dežel v Afriki, namreč že desetletja ni bilo dovolj padavin, da bi lahko pridelki obrodili, pašniki dali dovolj paše in reke imele dovolj vode tudi za sušna obdobja.

Vendar sedanje stanje ni tako dramatično samo zaradi vremenskih vzrokov. Še pred padcem starega etiopskega vladarja Haile Selasjeja je Etiopija skušala dvigniti svoje kmetijstvo in izboljšati pogoje in metode obdelovanja zemlje. Država je pretežno kmetijska in se stanje tudi danes pod Mengistujem ni veliko izboljšalo. Prej obratno. Desetletna vladavina filozovjetskega Mengistuja ni prinesla Etiopiji izboljšav. Dolgoletna vojna proti Eritreji izčrpa revno deželo, saj velik del državnega obračuna potrošijo prav v vojaške namene. Splošno znano je, da ima Etiopija najštevilnejšo vojsko v osrednji Afriki, ob lastni vojski pa mora vzdrževati še 9.000 kubanskih vojakov, ki so, kot je znano, na etiop-

skih tleh, in še številne vojaške svetovalce. Prav ta etiopska zunanja politika je tudi vzrok za težavno stanje, v katerem se nahaja danes. Etiopija je doslej dobivala najmanjšo mednarodno pomoč, kar je seveda še poslabšalo stanje.

Gospodarska politika Mengistujeve vlade je usmerjena v pospeševanje državnih kmetij, ki so kronično negospodarske, in velikih nasadov kave in bombaža. Tako kava kot bombaž predstavljata glavno izvozno blago Etiopije. Male kmetije pa se brez primerne gospodarske pomoči in sodobnejšega usmerjanja, ne morejo dvigniti iz zaostalosti. Naravni pogoji bi namreč zahtevali precejšnje investicije in predvsem smotrno in sodobno načrtovanje kmetijstva, ki bi bilo primerno klimatskim in zemljepisnim pogojem. Posebno živinoreja bi lahko imela velike možnosti razvoja, če bi se izboljšala reja goveda in drobnice.

Jasno je zato, da sedanja podpora EGS ne bo rešila bistvenega problema te afriške države. Potrebno bi bilo preosnovati vso gospodarsko politiko in tudi mednarodno politiko. Predvsem pa poiskati točke sprave, ki bi prinesle mir v ta konec sveta.

Ob obisku angleškega prestolonaslednika

Obisk angleškega prestolonaslednika, waleškega princa Charlesa je močno odjeknil v deželni, a tudi v širšem državnem okolju. Vsi vemo, da ni šlo za obisk državnika ali vladarja, ampak da je bil v naši deželi kot predsednik Mednarodnih zavodov združenega sveta, da bi uradno otvoril letošnje šolsko leto na podobnem zavodu, ki deluje v Devinu. Jadranski zavod združenega sveta s svojim sedežem v Devinu je bil konec meseca oktobra letos v središču pozornosti širše javnosti. Po nekajletnih delih je namreč Devin, prav v letošnji jeseni, dobil nekoliko prenovljeno podobo, saj so obnovili tiste zgradbe, ki so bile namenjene zavodu in jih tudi dokončno namenili potrebam dijakov in profesorjev.

Struktura devinskega zavoda pa je v primerjavi z drugimi enakimi institucijami po svetu bistveno drugačna. Medtem ko velja v drugih podobnih zavodih izrazito zavodski način življenja, se pravi, da dijaki in profesorji živijo in se učijo v strogo določenih zavodskih prostorih, je v Devinu stanje drugačno. Dijaki n.p.r. spijo v delu devinskega gradu, ki ga je devinski princ Thurn und Taxis namenil zavodu, a tudi v zasebnih penzijonih v vasi. Hrano dobivajo v Motelu, del profesorjev stanuje v bližini nove osnovne šole, ostali pa so raztreseni po drugih stanovanjih v vasi itd. Zato je tudi dnevni red bistveno različen, tako da so bili dijaki drugih tovrstnih zavodov, ko so slišali za način življenja v Devinu nekoliko nevoščljivi, kot so nam povedali. Po mnenju dijakov samih, ki danes obiskujejo zavod v Devinu, ta sistem učenja sicer odpira veliko zanimivih izkušenj na področju socialnih ved, jezikovnega znanja in podobno, zaradi sistema samega pa peša drugo znanje, ki ga nudi tradicionalna oblika višje šole.

Zavod je s svojimi dijaki in profesorji gotovo dal čisto novo podobo Devinu. Prav

vem obisku na deželi, ko je govoril z deželnim svetovalcem dr. Štoko, v Devinu pa je to zanimanje še potrdil.

Na obisku v osnovni šoli, kjer se je srečal z vsemi dijaki, ki študirajo v zavodu, se je ob sprejemu s strani italijanske in slovenske osnovne šole zanimal o slovenščini in o tem spraševal učiteljice. Z velikim veseljem je tudi sprejel knjižni dar, ki mu ga je dala učenka po toplem slovenskem pozdravu.

FANTJE IZPOD GRMADE

vabijo na

KONCERT ZBOROVSKIH PESMI

v soboto, 10. t.m., ob 20. uri v osnovni šoli v Devinu. Nastopil bo mešani pevski zbor iz Knežaka.

Da se zaveda prostora, ki pripada našemu narodu na teh tleh, pa je bilo razvidno tudi iz slavnostnega govora, ki ga je imel pred staro devinsko šolo, ob uradnem pomenovanju zavoda po ustanovitelju mednarodnih zavodov združenega sveta lordu Mountbattu. Misel je bila seveda jasno prisotna tudi v pozdravnih uradnih besedah novega devinsko-nabrežinskega župana dr. Fonde. Prisotni pa so imeli tudi prijeten vtis, da je princ Charles posebno cenil petje združenega pevskega zbora Fantov izpod Grmade in Dekliškega zbora Devin, ki so po petju tenorista Giuseppa Botte, ki je pel v italijanščini, pozdravili angleškega gosta s Premrlovo priredbo »Zdravljice«, med Charlesovim obiskom obnovljene stare devinske šole pa so še zapeli Foersterjevo »Planinsko«.

Da je bil vtis pozitiven, priča dejstvo, da se je po končani slovesnosti angleški prestolonaslednik slikal sredi pevcev in pevk devinskih pevskega zbora.

Na slovensko manjšino pa ga bo spominjal tudi večerni sprejem na županstvu. Dekleta v narodni noši so mu ponudila kruh s soljo. Na trgu je igrala nabrežinska godba na pihala in italijanski in slovenski skavti (slednji so bili v večini), so naredili špalir. V dar pa je princ Charles dobil umetno izdelano in okrašeno značilno kraško skrinjo, delo domačinov Doljak.

Prav gotovo je k prijetnosti torkovega obiska waleškega princa pri nas vplivalo čudovito jesensko vreme, ki je pripomoglo, da je vse steklo v najlepšem redu. Če gledamo še vedno s stališča slovenskih interesov, je ta obisk nudil priložnost, da so o našem obstoju pisali skoraj vsi italijanski časopisi in druga sredstva javnega obveščanja.

Kot je bilo slišati med ljudstvom, ki si je prišlo ogledat ta dogodek, je slovenska beseda in slovenska pesem — oziroma kvaliteta in številčna prisotnost slovenskega dela prebivalstva — vzbudila pri italijanskem občinstvu negotovanje. Škoda, kajti, kot je opozoril devinsko-nabrežinski župan, sožitje med tu živječima narodoma naj bi bilo še okrepljeno ob prisotnosti mednarodnega zavoda v Devinu.

M. T.

Muzej danes

V povojnih letih je dobil svoje prostore v zgodovinskem gradu Kromberk pri Novi Gorici danes poznani in ugledni Goriški muzej. Ustanova, ki se je iz prvih začetkov razvila v kulturni in znanstveni inštitut, brez katerega si danes ne moremo več zamisliti resničnega kulturno raziskovalnega dela na širokem območju severne Primorske, bodisi predmejske kot zamejske.

V pristojnost tega muzeja spada široko območje od Sežane do Trente, obenem pa spremlja tudi dogajanje onstran meje, na italijanski strani, od Goriške do Slov. Benečije, Režije in Kanalske doline. Poleg zgodovinskih in umetniških zbirk v gradu Kromberk oskrbuje omenjena ustanova tudi muzejski zbirk v Tolminu in Trenti, Gregorčičevo rojstno hišo na Vrsnem, grad Dobrovo v Brdih, kraško hišo v Štanjelu na Krasu in še nekatera kulturna in zgodovinska obelježja.

Pomembna obdobja iz preteklosti Primorske so prikazana v stalni razstavi, tako razstava Primorske pod fašizmom in v narodno-osvobodilnem boju v gradu Kromberk. Je edinstvena, pravi dokument poštvalnosti in vztrajanja primorskega človeka na svoji zemlji v najtežjih časih. Preseneča nas zlasti bogastvo ilegalnega tiska, ki je zgodovinsko pričevanje, kako je naš rod hrepel po svobodi, duhovni kulturi in umetnosti. Številne fotografije in spominski predmeti pričajo o njegovem nepomirljivem odporu proti zatiranju in raznarodovalnim poskusom.

Stalna zbirka likovnih del primorskih umetnikov, prav tako v gradu, pomeni za obiskovalca presenečenje. Prvič se sreča s strnjenim opusom primorskih slovenskih umetnikov, iz katerega veje zanos, ustvarjalni nemir, nenehno iskanje novega umetniškega izraza, od intimnih navdihov nad domačo krajino in idilo, do drznih poskusov, ki jih poraja prepletanje idejnih tokov med Alpami in morjem, med vzhodom, zahodom in severom, ob kozmopolitskem obzorju, ki ga je odpiralo tržaško okno v svet.

Pozornost terja nedvomno tudi raziskovalna dejavnost tega muzeja. Skrbno urejena strokovna knjižnica, sprotno arhiviranje primorskega tiska, tudi zamejskega, omogoča študijsko spremljanje današnjih dogodkov. Narodopisni oddelek rešuje iz pozabe slovensko kmečko kulturo. Arheološki oddelek je raziskal mnoge predzgodovinske najdbe. Zgodovinski in umetnostno-zgodovinski oddelek rešujeta primorsko kulturno zapuščino, ki bi se sicer izgubila ipd.

Goriški muzej izda vsako leto zbornik razprav pod imenom »Goriški letnik«. Ime je simbolično in pomeni nadaljevanje kulturno-zgodovinskega izročila, ki se je začelo z izdajanjem zbornika pod tem imenom že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Studije, objavljene v tem zborniku, so nam v povojnih letih ovrednotile v povsem drugačni luči življenjski prostor primorskih ljudi, od Krasa in Vipavske, do Brd, Gore, Banjšic, Kanalskega in Tolminskega. Ovrednotile so življenje in delo našega človeka, ki je bilo poprej prepogosto predmet omalovaževanja pri tujih piscih.

Muzej razpošilja svoj zbornik podobnim ustanovam po mnogih državah Evrope in Amerike. Sodeluje pa tudi s sorodnimi ustanovami v zamejskem delu Primorske, tako s slovenskimi kot z italijanskimi.

Poseben pomen strokovnega dela, ki ga je doslej izvršil Goriški muzej, je zlasti v tem, da nam je zgodovino in kulturo Primorske ovred-

Britanski prestolonaslednik pred staro devinsko šolo na dan njenega novega poimenovanja. Nastopil je tudi mešani pevski zbor Fantje izpod Grmade in Dekliški zbor Devin (dirigent Herman Antonič)

posebno vzdušje pa je bilo zaslutiti v torek, 30. oktobra, ko se je angleški prestolonaslednik Charles Windsor mudil v Devinu in Nabrežini.

Med obiskom je pokazal, da zna biti sproščen in neformalen, tako da je pri ljudeh pustil dober vtis. Moramo priznati, da je pokazal določeno zanimanje tudi za našo slovensko problematiko, oziroma za naše bivanje v teh krajih. Tako se je o tem vprašanju seznanil že na ponedeljkovo-

dalje na 8. strani ■

Hubert Bergant

orgle

KONCERTNI RECITALNa Mirenskem Gradu, v nedeljo,
11. novembra ob 17. uri**Spored:** Telemann, Walond, Mozart, Elgar,
Pach, GuilmantSlavnostni koncert ob umetnikovi
petdesetletnici

Tajnik KD De Mita se je mudil v Palermu, kjer je skušal narediti nekaj reda v stranki na Siciliji. Ta je, kot vse kaže, v razsulu, potem ko je prišlo na dan, kako so mnogi njeni predstavniki bili povezani z mafijo.

75 let delovanja Kmečke banke v Gorici

V Kulturnem domu v Gorici je bila v sredo, 31. oktobra, pomembna slovesnost, ki se je udeležilo zares veliko število predstavnikov slovenskega in italijanskega političnega ter zlasti gospodarskega življenja. Kmečka banka je praznovala lep in častitljiv jubilej: 75-letnico delovanja. Za to priložnost so se zbrali mnogi člani tega znanega in uveljavljenega slovenskega denarnega zavoda v Gorici, med njimi najstarejši član, dr. Igor Franko, čigar oče je bil prvi predsednik Kmečke banke. Kot najstarejši član je dr. Franko prejel tudi priznanje.

Ob častitljivem jubileju je Kmečka banka gotovo marsikoga presenetila, ko je dala izdelati spominski novc. Njegova osnova je srebrna in ima v sredini zlat vložek, ki s tremi zrni ponazarja slovenski

pregovor »zrno pri zrnu pogača«, a hkrati spominja na Triglav, simbol slovenstva. Ob robu je napis Kmečka banka Gorica (tudi v italijanskem jeziku). Na hrbtni strani spominskega novca je grb goriške pokrajine, ki simbolizira goriško zgodovino. Avtor spominskega novca je dizajner Oskar Kogoj iz Mirna.

Na proslavi je glavni govor imel predsednik upravnega sveta Kmečke banke Ksaverij Leban, ki je orisal zgodovino denarnega zavoda in se zlasti ustavil pri nalogah, ki ga čakajo v prihodnosti. Na slavnostni prireditvi so svoje pozdrave posredovali goriški podžupan Del Ben, podpredsednik deželne vlade Piero Zanfagnini, predsednik Združenja italijanskih ljudskih bank Perillo in drugi. Prisotna je bila številna delegacija iz sosedne Slovenije s finančnim ministrom Rudijem Šepičem na čelu. Opazili smo dalje jugoslovanskega generalnega konzula v Trstu Mirošiča ter člana predsedstva SZDL Slovenije Stefana Cigoja.

Na začetku slovesnosti in pred njenim sklepom je Tržaški oktet ubrano zapel več pesmi.

Celotna prireditev je izzvenela kot dokaz in potrdilo življenjskosti ter zlasti delavnosti slovenske narodne skupnosti na Goriškem in v Italiji.

—o—

SREDNJEVROPSKA SREČANJA

Tudi letos bodo v Gorici t.i.m. Srednjeevropska srečanja, na katerih bodo razpravljali o temi Psihoanaliza in kultura v srednjeevropskem prostoru. Simpozij, ki je mednarodnega značaja, bo v dneh od 16. do 18. novembra in je že osemnajsti po vrsti. Ta mednarodna srečanja so se namreč začela leta 1966 in so do zdaj zabeležila vedno zelo visoko in kvalitetno prisotnost strokovnjakov z različnih področij kulture.

General Rado Klanjšček

Nenadoma se je razširila vest, da so v nedeljo, 4. novembra, okrog 14.30 pod Rezinskim vrhom blizu Ribnice na Dolenjskem našli razbitine helikopterja in trupla generala Rada Klanjščka, polkovnika v pokoj Ivana Roma in pilota, poročnika Gordana Pekića. Vest je odjeknila v celotnem slovenskem prostoru, še posebno pa v Steverjanu, kjer je bil Rado Klanjšček rojen in kjer so kot povsod drugod s skrbjo spremljali široko zastavljeno iskalno akcijo.

Rado Klanjšček se je rodil 10. februarja 1925 v Steverjanu, na Križišču, njegov dom nazivajo pri Terčičevih. Poleg njega so bili rojeni še sestra in brat; mladi Rado je bil zelo nadarjen, osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju, zatem pa poklicno obrtno šolo v Gorici. A prišla je vojna in Rado je v prvih dneh februarja 1943 odšel v partizane, kot je to storilo takrat okrog 40 Steverjancev, dejansko ves letnik 1925. Kmalu zatem je postal komandant bataljona v 31. diviziji, 10.3.1945 pa komandant Gradnikove brigade. Ker je bil Rado izredno nadarjen in sposoben, se je odločil za vojaški poklic, študiral na vojaški akademiji tako v Jugoslaviji kot v Sovjetski zvezi. Dosegel je zelo visoko mesto v jugoslovanski armadi, kjer je opravljal vrsto odgovornih nalog. Bil je skoraj vedno v Beogradu, a ko je le mogel, je prišel na Primorsko, kjer se je rad srečal z domačini in tako držal stalen stik s svojim rojstnim krajem. Zanimalo ga je življenje v Steverjanu, rad se je pogovarjal o tem in bil zelo vesel, ko je po domače lahko pokramljal s kakim Steverjancem. Z eno besedo: bil je zaljubljen v svojo rojstno vas in je ni pozabil. Stik z njim pa je bil nekaj posebnega, saj je bil to preprost, a razgledan in vljuden človek, pošten in iskren.

Kot rečeno, je v jugoslovanski armadi dosegel zelo visoko mesto in prav lansko leto, 15. septembra, je prevzel dolžnost poveljnika teritorialne obrambe Slovenije. In prav pri opravljanju te odgovorne naloge je izgubil življenje, skupno s polkovnikom Romom in pilotom Pekićem. S helikopterjem vrste gazela je poletel 12. oktobra iz

Črnomlja proti Postojni; pilot se je oglasil po radijski zvezi zadnjič ob 11.35, potem pa ni bilo več nobenega stika. Ker helikopter ni pristal v Postojni ob določeni uri, je takoj stekla iskalna akcija, pri kateri je sodelovalo približno 35.000 ljudi, med njimi pripadniki teritorialne obrambe, armade, civilne in narodne zaščite, lovci, gozdarji, posebni izvežbani oddelki in drugi. Iskanje je bilo zelo oteženo zaradi nemogočega terena, vremenskih nepravil in obširnega področja, saj so v zadnjih dneh akcijo raztegnili tudi proti Reki. V nedeljo, 4. novembra, po 24 dneh iskanja in po obvestilu občana Toneta Mihelčiča iz Ribnice, so na območju Velike gore našli razbitine helikopterja. Naslednji dan je bila žalna slovesnost v Ljubljani in Beogradu. Slovenci smo izgubili sposobnega poveljnika, Steverjanci pa še svojega vaščana kot enega izmed najpomembnejših osebnosti.

Vojko Makuc novi župnik v Pevmi

Preteklo nedeljo, 4. novembra, je bila v pevmski cerkvi prijetna slovesnost ob prihodu novega župnika. To je Vojko Makuc, ki prihaja v Pevmo iz Štmaver iz Zgonika, kjer je župnikoval šest let. V cerkev je prišel v spremstvu škofovega vikarja dr. Oskarja Simčiča, dosedanjega župnega upravitelja p. Bruna in štmavrskega župnika dr. Rustija, ki se je prav ta dan poslovil od svoje župnije, ker odhaja za župnika v Podgoro.

Ob vstopu v cerkev je novega župnika pozdravilo veliko število vernikov, medtem ko je na koru pozdravno pesem zapel moški zbor iz Štmavra pod vodstvom prof. Devetaka. Pred glavnim oltarjem je gospodu Makucu »izročil« župniji dr. Simčič, ki je nato pozdravil in predstavil novega župnika, ki bo poleg pevmske upravljal tudi štmavrsko župnijo. Od patra Bruna se je poslovila in se mu zahvalila Ana Čuk v imenu učencev osnovne šole, ki so patru poklonili tudi darilo in šopek rož; darilo pa je prejel tudi od župljanov iz rok Albina Valentinčiča. Otroci so zatem poklonili šop

nageljnov novoimenovanemu župniku, osnovnošolka Katja Sfiligoj pa ga je pozdravila. Sledili so še pozdravi, ki sta jih prinesla Emil Valentinčič in Aleš Figelj kot predsednik Rajsonske konzulte iz Pevme, Oslavja in Štmavra. Zatem se je pričela sv. maša, ki jo je daroval gospod Makuc ob somaševanju p. Bruna in dr. Rustija. Na koru sta izmenoma pela moški zbor iz Štmavra in domači cerkveni zbor, ki so ga okrepili tudi nekateri pevci iz mesta. V svojem govoru se je novi župnik najprej vsem lepo zahvalil, nato pa je z izbranimi besedami in globokimi mislimi opredelil glavne smernice svojega dela in pozval vse k sodelovanju, predvsem pa k razumevanju in odkritosrčnosti. Nedeljska slovesnost je bila lep praznik za pevmsko župnijo, cerkev je bila praznično oblečena, ljudi je bilo dosti in pridne roke z Oslavja in Pevme so pripomogle, da je bilo srečanje po maši prijetno in iskreno, pa tudi odlični pritrkovalci so že prejšnji in tisti dan oznanjali veselje celotne župnije, ki je sprejela novega župnika.

Ob 150-letnici rojstva Frana Erjavca

V letošnjem septembru je minilo 150 let od rojstva Frana Erjavca (9.9.1834 do 12.1.1887). Življenjepisnih podatkov, ki so splošno znani, ni nujno ponavljati. Poiščimo raje korenine njegove ljubezni do narave, ki mu jo je privzgojil oče Mihail. Usodno zanj je bilo tudi srečanje s prirodoslovcem Ferdinandom Schmidtom, ki mu je Erjavce pomagal urejati prirodoslovne zbirke. Še kot dijak je sklenil, da bo prirodoslovje njegov poklic, zato se je po končani gimnaziji odpravil na Dunaj, da bi si pridobil ustrezno izobrazbo za srednješolskega učitelja izbranega predmeta.

Erjavce narave in posebej živali ni občudoval samo poklicno. Narava mu je vse pogostejše postajala tolažnica ob strašnih udarcih, ki mu jih je zadajala usoda. Fran Levec v življenjepisnem eseju »Fran Erjavce« pretresljivo ugotavlja naslednje: »V svetovni zgodovini, kakor v vsakdanjem življenju velikokrat opazujemo rodbine, katere od rodu do rodu preganja usodna tragika, dokler z neusmiljeno močjo uniči zadnjega bitja.« Levec prišteva k takim nesrečnim družinam tudi Erjavcevo. Pisatelj je izgubil očeta, ki so mu ga ubili ljubljanski potepuhi. Mati se mu je ubila, ko je padla po stopnicah v klet. Že v mladosti je izgubil dva svoja brata in sestro. Izgubil je tudi sina. Erjavce je torej ob težkih depresijah našel svoje pribežališče v naravi. V preprostem ljudskem jeziku je opisal vse njene lepote. Najraje je opazoval živali in njihove karakterje primerjal z ljudskimi. Bil jim je pravičen sodnik. Poznal je tudi ljudsko mnenje o vsaki od njih. Vsako žival je v Živalskih podobah opisal v okolju, gibanju in dejanju. Shematičnosti se je izogibal. Zato je vsaka podoba umetnina zase. Vsa-

Hubert Bergant

nadaljevanje na 8. strani ■

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Hubert Bergant - petdesetletnik

Znani slovenski orgelski virtuoz Hubert Bergant obhaja v prihodnjih dneh petdesetletni življenjski jubilej. Pisati o Abrahamovi obletnici umetnika ne gre drugače kot le v njemu značilnih ustvarjalnih razsežnostih, ki skozi nenehna snovanja vodijo od koncerta do koncerta, od programa do programa ... Dosedanja žetev je izjemno bogata in občudovanja vredna.

Prof. Bergant je bil rojen 13. novembra 1934 v Kamniku. Na Akademiji za glasbo v Ljubljani je leta 1959 diplomiral iz klavirja, leta 1960 iz orgel, na Filozofski fakulteti pa leta 1964 še iz umetnostne zgodovine. V Ljubljani je dovršil še postdiplomski študij orgel (1963) in ga nato nadaljeval na Dunaju na Akademiji za glasbo in upodabljačo umetnost pri prof. A. Heillerju in prof. dr. H. Haselböcku. Služboval je kot korepetitor v ljubljanski Operi (1960-1964), nato kot profesor umetnostne zgodovine na gimnaziji v Novi Gorici, eno leto pa je bil tudi ravnatelj Glasbene šole v Sempetru. Vzporedno je že od leta 1965 ves čas deloval na Akademiji za glasbo univerze v Ljubljani, kjer je od leta 1972 redno nastavljen, od leta 1982 kot redni profesor.

Ob poklicnih obveznostih pa je razvil tudi izredno intenzivno koncertno dejavnost in se razvil v vrhunskega interpretata, za katerega ni nobene skrivnosti v zakladnici svetovne orgelske literature. Danes ga v superlativih sprejemajo doma in po svetu, občudujejo mojstrovo suvereno pripravljenost, sijajno prstno igro, briljanten pedal in čudovito registracijo. Sicer pa o tem najlepše priča že bežen sprehod skozi nekaj naslovov časopisnih poročil o Bergantovih koncertih: »Virtuoz orgelskih barv« (Delo, Ljubljana, 1973),

»Veliki recital Huberta Berganta« (Balears, Palma de Mallorca, 1981), »Hubert Bergant, odkritje 11. orgelskega tedna« (Diario de Mallorca, Palma de Mallorca, 1981), »Hubert Bergant: ottimo organista« (L'Arena, Verona, 1981), »Briljanten uvod v ciklus orgelskih dnevo« (Lipstädter Tageblatt, Lippstadt, 1980), »Virtuoznost ob širokem izboru orgelskih del« (Delo, Ljubljana, 1982), »Mojstrski orgelski večer« (Dnevnik, Ljubljana, 1982), »Razigrana virtuoznost« (Vjesnik, Zagreb, 1983), »Grande concerto d'organo con Bergant« (Messaggero Veneto, 1983), »Anatomia di pagine organistiche« (Piccolo, 1983), »Virtuoso en magistraal orgelspel« (Nieuwsblad van het zuiden, Nizozemska, 1984).

Razčlenitev umetniškega repertoarja bi zahtevala preveč prostora, saj sega od vseh starih mojstrov, prek celotnega Bacha kot največjega med skladatelji in njegovih sodobnikov oz. poznejših avtorjev do sodobnih ustvarjalcev, pri čemer organist Bergant večkrat predstavlja prav v krstni izvedbi različna dela slovenskih skladateljev. Ravno tako je nemogoče naštetiti vsa koncertna prizorišča, v katerih je jubilarant že nastopal. Povejmo le, da je bil v Sloveniji že vsepo vsod, v Jugoslaviji pa je koncertiral še v Beogradu, Zagrebu, Novem Sadu, Splitu, Dubrovniku, Reki in drugod. Veliko je nastopal tudi v slovenskem zamejstvu.

Med gostovanji v tujini je potrebno na prvo mesto postaviti sedem koncertnih turnej v Sovjetski zvezi, s številnimi recitali v glavnih sovjetskih središčih (Moskva, Leningrad, Riga, Tallin, Odesa, Minsk, Vilna, Picunda, Erevan, Tbilisi).

dalje na 7. strani ■

Slovenski goriški skavti so praznovali 20-letnico

J. Č.

1

SLOVENSKI GORIŠKI SKAVTI

Prva slovenska skavtska skupina je nastala leta 1922 v Ljubljani po zaslugi devetih mladih fantov, ki so se navdušili za novo organizacijo. Ustroj takratne organizacije se je nekoliko razlikoval od današnjega. Tako so bili npr. skavtski nazivi za posamezne skupine naslednji: od sedmega do enajstega leta — Volčiči in Čebelice, od enajstega do osemnajstega leta — Izvidniki in Planinke, od osemnajstega leta do enaindvajsetega leta — Roverji in Stanarice, nad enaindvajsetim letom so bili člani Pobratim in Posestrine.

Leta 1923 se je v Ljubljani osnovala ŽUPA skavtov v Sloveniji. Prvi tabor pa so imeli leta 1923 v Kamniški Bistrici. Že v teh prvih letih delovanja so slovenski skavti navezali stike s skavti drugod po državi.

Pred koncem delovanja Slovenskih skavtov je bilo na Slovenskem 1380 članov. Leta 1941, 10. junija, so skavtsko organizacijo razpustili in imovino prodali Rdečemu križu Slovenije.

Slovenski skavti delujejo aktivno sedaj še v Kanadi (Toronto) in v zamejstvu (SKS, STS, SGS). Do leta 1974 pa so bili aktivni tudi v Argentini.

Po dolgi pripravi je 14.6.1964 nastala v Gorici fantovska skavtska organizacija SGS. Izmed pobudnikov in ustanoviteljev gre največja zasluga msgr. dr. Humarju, ki je bil potem skavtom vsa leta duhovni asistent. Tako je ustregel številnim dečkom, ki so preko lista »Pastirček« izrazili željo, da bi radi pripadali tovrstni organizaciji. Prvi sestanki so bili ob nedeljah zjutraj, ob prisotnosti nekaterih tržaških skavtskih bratov, ki so velikodušno nudili svojo pomoč. Ti so povabili na svoje jurjevanje in potem še na tabor v Zajzero (1964) takratne prve goriške skavte, ki so tam lahko spoznali tudi življenje v naravi in se zato po povratku za skavtizem še bolj navdušili.

Tako so leta 1965 nastali Orli in Kragulji v Gorici ter Panterji v Štandrežu. Prvi samostojni tabor je bil v Tinjem logu; istočasno je pet goriških predstavnikov taborilo skupaj s tržaškimi skavti na Koroškem. Istega leta so začeli goriški skavti sodelovati pri »Planiki«, glasilo takratne Marijine kongregacije za fante. Tedaj je pristopil k organizaciji župnik iz Jamelj Jožko Štanta,

ki se je odlikoval po svoji velikodušnosti in modrih nasvetih.

Leta 1966 so goriški skavti dobili svoj sedež v prostorih Katoliškega doma (10. junija). Prvo samostojno jurjevanje so imeli v Doberdolu, tabor pa v dolini Zajzere. Jeseni istega leta so nastali Volčiči, ki jih je vseskozi do tragične smrti 1. maja 1970 vodil Peter Špacapan.

V novi skavtski sezoni 1966-67 je glasilo »Planika« prešlo dokončno v roke SGS. Začeli so navezovati stike s takratno ASCI (Associazione Scout Cattolici Italiani). Imeli so tudi prva izpopolnjevalna predavanja za vodnike. V Doberdolu so nastali Modrasi.

Naslednja leta je organizacija doživela velik razmah: pojavijo se vodi v raznih vaseh (II. četa - Leopardi), prvič nastopi skavtski glasbeni ansambel MI-NI-PE, ki so ga sestavljali Mirko Špacapan, Niko Klanjšček in Peter Špacapan.

Goriška in sovođenjska občina sta se v letih 1970/72 okrepili z novimi vodi: Bobri, Nosorogi, Gamsi v Gorici in Gorski levi v Sovodnjah. Leta 1972 so goriški skavti organizirali prva potovalna tabora, in sicer v Tersko dolino in Baško grapo. Odslej so podobni potovalni tabori potekali skoraj redno vsako leto.

Leta 1973 je nova tiskana skavtska pesmarica, ki je bila izdana skupno s tržaški-

Umrli je edini francoski še živeči Leninov sodelavec

V četrtek, 1. t.m., je v Parizu umrl Boris Souvarine, eden ustanoviteljev francoske komunistične partije, ki je bil obenem edini še živeči sodelavec Vladimira Iljiča Lenina in Leva Trockega. Star je bil 88 let in je umrl teden potem, ko so ga zaradi srčne kapi prepeljali v bolnišnico. Zadnja leta se je popolnoma umaknil iz političnega življenja.

Souvarine se je rodil v Kijevu 6. novembra 1985 v judovski družini, a že leto po rojstvu so je družina preselila v Francijo. Leta 1914 je že aktivno deloval med francoskimi socialisti, s svojim radikalizmom pa je leta 1920 prispeval k razbitju socialističnega tabora, kar je privedlo do nastanka francoske komunistične partije. Leta kasneje je osvojil stališča boljševiške revolucije in je zastopal francosko partijo v mednarodnem biroju v Moskvi, kjer je deloval v tesnem stiku z Leninom, Trockim in Stalinom.

Že leta 1924 pa je postal tarča Stalinovih čistk in bil izključen iz komunistične internacionale zaradi pomanjkljive discipline in nekonformizma. Ko se je vrnil v Francijo je postal nepopustljiv kritik Stalina in njegovih metod in kmalu potem se je ločil tudi od trockizma. Ni varčeval z napadi na leninizem in marksizem. Leta 1935 je objavil svoje glavno delo z naslovom »Stalin, zgodovinski pogled na boljševizem«, v katerem je 40 let pred Solženicinom obsojal sovjetske gulage ter predvideval spopad med Sovjetsko zvezo in Hitlerjevo Nemčijo.

POPRAVEK

V zvezi s člankom o odkritju partizanskega spomenika v Prečniku, ki smo ga objavili v zadnji številki, pojasnjujemo, da je načrt spomenika izdelal Stanislav Hrovatin po zamisli Stanka Zidariča.

Odnos mladih do verskih vprašanj - tema večera v DŠI

V zanimivi debati, v katero so posegli številni duhovniki in laiki, se je pokazala zanimiva podoba razlogov, ki vplivajo na šibko vernost današnje mladine, oz. družbe. Mladi so namreč odraz družbe, v kateri živijo, in razkristjanjenje družbe se pozna tudi pri mladih in njihovem gledanju na svet vrednot. Govor se je v nadaljevanju usmeril v možne rešitve, ki naj bi med mladimi in tudi starejšimi spet postavili na pravo mesto vrednote, ki jih prinaša vera. Jasno je bilo, da si Cerkev in katoliška družba ne moreta čakati kakih rešitev od verouka, ampak da je nujno potreb-

Ponedeljkov večer (5.11.84) v Društvu slovenskih izobražencev je bil namenjen poglobitvi enega vprašanj, ki so jih bili predstavili Tomaž Simčič, Marko Tavčar in Peter Močnik na študijskih dnevih Draga 84, vprašanju vernosti med letošnjimi abiturienti tržaških višjih srednjih šol.

Podatke, ki so bili razvidni iz ankete, sta v ponedeljek povzela Peter Močnik in delno tudi Tomaž Simčič. Pokazalo se je, da vlada med mladino, kot tudi sicer med odraslimi, precej zmede glede vere in življenja po veri. Predavatelj je ugotavljal, da je stanje, ki se je pokazalo iz ankete, precej zaskrbljujoče, predvsem kar se tiče nekaterih odnosov do življenja, na katere lahko seveda ima vera odločilen vpliv. Na pr. vprašanje splava, razporeke, dela v korist bližnjega itd. Zelo nizko je število ljudi, ki redno zahaja k verskim obredom, medtem ko odstotek tistih, ki v cerkev sploh ne zahajajo, popolnoma sovпада z vsedržavnim odstotkom.

no začeti širše delo predvsem na župnijah, med ljudmi, in v organizacijah, ki vsaj načelno slonijo na krščanskih temeljih.

Večer, ki je na začetku pomenil predvsem prikaz in poglobitev podatkov ankete, izvedene med letošnjimi maturanti, se je tako spremenil v večer s širšo in globljo razsežnostjo, saj je skušal osvetliti celotno stanje verskega življenja in čutenja med našo mladino.

—o—

Hubert Bergant...

■ nadaljevanje s 6. strani

si idr.). Še številnejši so bili koncerti v Italiji (Turin, Firence, Neapelj, Aosta, Benetke, Rimini...). Skupaj je nastopal že v desetih tujih državah in sicer razen v že navedenih še v Angliji (Coventry, Nottingham), Avstriji (Dunaj, Innsbruck, Gradec idr.), Franciji (Pariz Notre-Dame idr.), Madžarski, Nemčiji, Nizozemski, Romuniji in Spaniji.

Jubilejni zapis bi bilo treba nadaljevati s podatki o snemanjih (plošče, radio in televizija Ljubljana, tržaška in druge radijske postaje), o koncertih na čembalu in klavirju, nagradah (nagrada Prešernovega sklada, nagrada Franceta Bevka), kakor tudi o pomembni publicistični dejavnosti (v zadnjem času tudi v našem listu), a se pomudimo še ob jubilejnih čestitkah in voščilih umetniku: ob hvaležnosti za njegovo tako imenitno uveljavitev slovenske orgelske poustvarjalnosti, pa tudi za njegovo izjemno intelektualno razdajanje, široko srčno kulturo in plemenito veličino sploh mu voščimo posebej še veliko koncertnega ustvarjanja in enako žlahtnega drugega polstoletja življenja.

mi skavti, nadomestila prejšnje zasilne ciklostilate.

Dne 27. oktobra 1974 je bila v Katoliškem domu v Gorici posebna proslava ob 10-letnici ustanovitve SGS.

Vsa leta do združitve fantovske in dekliške organizacije (1977) je bil načelnik skavtov Bernard Špacapan, ki je vodstvo prevzel že tik ob začetku.

SLOVENSKE GORIŠKE SKAVTINJE

Prvi vod Slovenskih goriških skavtinj je nastal leta 1963 v Gorici. Skupina deklet se je takrat sestajala na Placuti v prostorih Marijine družbe. Bile so v tesnih stikih s tržaškimi skavtinjami, ki so jim veliko pomagale pri vodenju sestankov. Tudi za obljube in tabore so se priključile tržaškim sestram (obljubile so v Sempolaju, taborile pa ob Belopeških jezerih). Ta skupina skavtinj je delovala v težavnih pogojih, saj v Gorici ni našla razumevanja in se je kmalu razšla.

Leta 1967 je nastal nov vod skavtinj v Steverjanu (Lastovke). Vodila ga je z veliko vztrajnostjo Alenka Terčič, ki je bila načelnica do leta 1973. Kmalu se jim je pridružil vod iz Pevme in skupno so se udeležile prvega tabora goriških skavtinj v Logu pod Mangartom leta 1969. Prve obljube skavtinj na Goriškem so bile leta 1970 med borovci v Steverjanu. Takrat so se priključile

še skavtinje iz Rupe in Peči. Istega leta so taborile v Pologu nad Tolminom. Namen tabora je bil predvsem seznaniti večje število ljudi s skavtizmom, zato se je tabora udeležilo okrog 50 deklet, od katerih niso bile vse skavtinje; navdušile so se in se kasneje začele zbirati kot skavtinje v Gorici, Štandrežu in Doberdobu.

Pot goriških skavtinj v teh letih ni bila lahka. Nikjer niso našle opore, ampak le preziranje, neodobravanje in celo zasmehovanje. Voditeljice so se morale same znajti v vsakem novem stanju. Tudi domača društva jim niso priznavala pravice do obstoja in niso razumele važnosti ženskega skavtizma.

Tako so kasneje propadli ženski vodi v Štandrežu, Pevmi, Steverjanu in Gorici, kjer so nastale in delovale goriške skavtinje. Nekaj časa sta torej redno delovali le vod v Doberdobu (Brinjevke) in vod Rupa-Peč (Labodi).

Približno do leta 1975 so se bolj malo ukvarjale s skavtskimi spretnostmi, saj so se voditeljice zavedale, da morajo biti dejavnosti splošnega značaja, ker bi strogo skavtske spretnosti ne imele odziva pri dekletih.

Nekatere posameznice so še naprej vztrajale in končno se je stanje izboljšalo. Leta 1976 so goriška dekleta pristopila k skav-

tinjam. Nastali so novi vodi v Gorici (Pume in kasneje še Sove).

S skavtsko sezono 1976/77 je pri Planiki opaziti preobrat, saj je glasilo SGS prevzel v roke uredniški odbor, ki ga vodita Aleš Lojk in Renzo Frandolič, medtem ko je bilo od leta 1972 izdajanje poverjeno posameznim vodom, še prej pa so zanj skrbeli nekateri starejši člani 1. čete.

Dne 18. marca 1977 je bil na sedežu v Gorici soglasno sprejet pravilnik, po katerem sta se fantovska in dekliška veja uradno združili v eno organizacijo z nazivom »Slovenski goriški skavti« (SGS).

Septembra istega leta se je ustanovila III. četa v Doberdobu, ki je dotlej pripadala II. četi. Naslednje leto (1978) je zabeležiti prvi skupni tabor fantov in deklet v Idrijski Beli.

Leta 1979 je za SGS bogato leto, saj so ga popestrile raznovrstne dejavnosti: 18. februarja so v Doberdobu proslavljali 15-letnico ustanovitve organizacije; meseca junija se je v Jamljah odvijal prvi dvodnevni tabor skupaj s tržaškimi skavti, v obliki izpopolnjevalnega tečaja za vodnike. Poleti so se SKS, STS, SGS zbrali v Logu pod Mangartom na drugem slovenskem zamejskem jamboreju. V tem času se je od aktivnega delovanja umaknil dotedanji duhovni asistent deklet msgr. Oskar Simčič.

(Dalje)

ZAUPAMO

Smo zadružni kreditni zavod, ki je nastal zato, da spodbuja in pomaga krajevni stvarnosti. Zato cenimo trud vsakega sposobnega človeka in smo pripravljeni podpreti tiste pobude, ki so sicer sad posameznikov, vendar so koristne za razvoj celotne skupnosti. Kot vsi vemo, tudi velika drevesa zrastejo iz drobnega semena.

KMEČKE IN OBRITNE
HRANILNICE IN
POSOJILNICE

v Furlaniji-Juljski krajini

Tvoja domača banka

KRATKA ZGODOVINA LOKOSTRELSTVA

OOOOO A.V. OOOOOOOOOOOOOOOOOOOO 4 OOOOO

LOV Z LOKOM

Zanimanje za tako obliko lova se je verjetno razširilo po vsem svetu. Kot prva je v Ameriki uzakonila lov z lokom zvezna država Wisconsin leta 1934, kmalu so ji sledile še druge. Sedaj je v Ameriki od 8 milijonov lokostrelcev približno 1,4 milijona lovcev z lokom in puščico. Lov z lokom in puščico si utira pot tudi drugod po svetu, kjer so številne države spoznale nekatere prednosti take oblike lova. Med njimi so Kanada, Mongolija, Avstralija, Južna Amerika, v Evropi pa Francija, Madžarske in Jugoslavija poskušajo prek lokostrelskih zvez uzakoniti lov z lokom.

Lovska puščica je težka od 35 do 45 gramov. Začetna hitrost, ki jo doseže s potisno silo 60 lbs, je 200 km na uro. Lovska puščica, izstreljena v 2,5 centimetra debelo smrekovo desko, jo povsem prebije in razkolje po dolžini. Lovska puščica izstreljena v balo bombaža, debelo 50 cm, jo prebije, medtem ko puščica brez lovske konice predre komaj nekaj centimetrov globoko. Lovska puščica, izstreljena v vodo, prodre več kot 5 metrov globoko, medtem ko predre zrno, izstreljeno iz lovske puške, komaj ne-

kaj centimetrov. Z lovsko puščico je mogoče ubiti največje živali, kakor so npr. slon, vodni bivol, rjavi medved in beli medved. Tehnika lova z lokom in puščico je bistveno drugačna od načina lova s puško. Za uspešen lov se je treba približati divjadi na razdaljo, ki ni večja od 30 m. Puščica je opremljena z lovsko konico od 3 do 6 rezalnih površin, ostrih kot britev. Taka puščica povzroči hitro krvavitev, tako da divjad pade v zelo kratkem času. Tipičen primer je uplenitev rjavega medveda. Lovec je streljal z lokom moči 63 lbs z razdalje približno 10 m. Puščica je zadela medveda v bližino pljuč nad srcem. Medved je od ustrelitve do končne izkrvavitve do približno 15 sekundah pretekel manj kot 100 m.

Kakor je razvidno, si lok vedno bolj utira pot po svetu bodisi kakor šport in bodisi kot lov.

Konec

VIRI:

- lastne izkušnje kot lokostrellec;
- knjiga »Osnove lokostrelstva«, DITC, tiskarna Novo mesto, Ljubljana, maj 1980

Muzej danes

■ nadaljevanje s 4. strani

notil iz domačega, slovenskega stališča, česar poprej muzejske in študijske ustanove v Trstu in Gorici, pa tudi na Dunaju in drugod niso zmogle ali hotele, ker so izhajale iz stališča tuje nacionalne ideologije. Primorsko so in jo še danes obravnavajo le kot avstrijsko in zatem kot italijansko pokrajino, v kateri odmerjajo slovenskemu človeku vlogo bolj ali manj zanimive folklore, uporabljajoč sistematično le italijanske in nemške nazive primorskih krajev.

V tem pogledu, to je v pravem vrednotenju zgodovinskega in kulturnega izročila Primorske, opravlja Goriški muzej nenadomestljivo poslanstvo. Kot pomemben znanstveni inštitut, katerega delo in vloga, če bi hoteli prikazati ves njen pomen, bi terjala posebno študijo.

OB 150-LETNICI ROJSTVA FRANA ERJAVCA

■ nadaljevanje s 6. strani

ka žival ima, enako kot človek, svoje sovražnike. Glavni sovražnik narave je smrt. Strašno gospo lahko vsaj začasno premagujemo tudi s tem, da odganjamo misel nanjo. Zato ne ponavljajmo za pesnikom: prijazna smrt, nikakor predolgo se ne mudi! Ob Erjavčevem zgledu se torej vživimo v naravo in ne jemljimo problemov preveč tragično resno.